

Regionalnogeografske značilnosti izbranih slovenskih pokrajin

Ljubljansko geografsko društvo je v spomladanskih mesecih leta 2004 pripravilo tri ekskurzije: v Koprsko Primorje (marec), Prekmurje (april) in v kočevske gozdove (maj).

Na ekskurziji v Koprsko Primorje z Ireno Rejec Brancelj (Agencija Republike Slovenije za okolje) smo bili razočarani, ker se ob našem obisku pomlad v kraškem delu pokrajine še ni "razcvetela". Obiskali smo stene in naravni most pri Sočergi. Žal kraški del Koprškega Primorja demografsko izumira, kulturna pokrajina pa se pospešeno zarašča. Obiskali smo Topolovec (v flišnem delu Koprškega Primorja), naselje s slemensko poselitvijo in kmetijskimi površinami na terasiranih pobočjih. Zaradi deagrarizacije

in depopulacije se številne parcele zaraščajo. Velika razdrobljenost in majhne parcele ne omogočajo sodobne (ekonomične) pridelave. Večina še aktivnih kmetij se ukvarja z zelenjadarstvom, delno tudi z živinorejo. Mlinarstvo je bilo v preteklosti pomemben gospodarski dejavnik na podeželju. Na Dragonji (skupaj s pritoki) je bilo včasih več kot 40 mlinov. Ogledali smo si Mazurinov mlin, ki ga Zavod za varstvo kulturne dediščine iz Pirana postopno obnavlja. Velike pozornosti na poti je bil deležen slap Škrline, ki se nahaja na potoku Pinjevec pod Koštabono. Pot po Koprskem Primorju smo končali z ogledom Tonine hiše v Svetem Petru, kjer je etnološka zbirka, prikazan je tudi tradicionalni način pridobivanja oljčnega olja.

Vremenska napoved za 17. april ni bila obetavna. K sreči je za Prekmurje, kamor smo se odpravili z Ano Vovk Korže s Pedagoške fakultete (Univerza v Mariboru), značilna najmanjša povprečna letna količina padavin v Sloveniji. Dežja ni bilo, uživali smo v lepem sončnem dnevu. Večji del dopoldneva smo prebili v obratu ženskih oblačil mursko-soboške Mure, kjer smo si ogledali proizvodni proces, spoznali zgodovino podjetja in načrte prestrukturiranja. Pot smo nadaljevali ob potoku Ledava do največjega gradu v Sloveniji, kjer je danes sedež občine Grad in uprave Krajinskega parka Goričko. Župan občine in direktor parka nam je na kratko predstavil "zgodovino" občine in krajinskega parka. Izpostavil je velik pomen krajinskega parka za razvoj Goriškega ter sodelovanje z avstrijskimi in madžarskimi partnerji, ki je pripeljalo do oblikovanja obsežnega zavarovanega območja v vseh treh državah. Zanimivo je, da se vizija razvoja zavarovanih območij ter pristop k varstvu naravne in kulturne dediščine med upravami parka vseh treh držav zelo razlikujeta. Župan je izpostavil prednosti ustanovitve majhnih občin (zlasti na infrastrukturnem področju) in poudaril potrebo po okrepljenem medobčinskem sodelovanju. O velikem razvojnem potencialu Prekmurja smo se lahko prepričali tudi v Dobrovniku. V osnovni šoli so nas sprejeli župan občine Dobrovnik, predstavnice dvojezične osnovne šole, madžarske manjšine in turističnega društva. V živahnem pogovoru smo spoznali delovanje dvojezične osnovne šole, prihodnje razvojne perspektive območja in način življenja tamkajšnjih prebivalcev. Prekmurje smo zapustili zelo dobro razpoloženi zaradi optimističnih in prijaznih Prekmurcev, evidentiranih razvojnih potencialov, pa tudi zaradi odličnih kulinarnih posebnosti pokrajine.

Značilna kulturna pokrajina v flišnem delu Koprškega Primorja (foto: Simon Kušar).

Majska ekskurzija je bila nekaj prav posebnega. Tomaž Hartman (Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Kočevje) je udeležence popeljal v kočevske (pra)gozdove. Seznanil nas je z zgodovino Kočevske, izkoriščanjem gozdnega bogastva nekoč in danes, naravno sukcesijo v gozdnih rezervatih in z naravovarstvenimi projekti. Avtobusni vožnji je sledil sprehod skozi pragozd Rajhenavski Rog in gozdni rezervat Pugled-Žiben. Posebnega občudovanja je bila deležna 500 let stara in 50 metrov visoka jelka, poimenovana Kraljica Roga. Več fotografij z ekskurzije si lahko ogledate na spletnih straneh www.zrc-sazu.si/LGD/.

Simon Kušar

Večeri ZGDS

Pogovor o problematiki mestnih središč (njihovo praznjenje, spremenjena sestava prebivalstva, nova nakupovalna središča, kaj lahko opredelimo kot "mestno") je aktualno zasnoval Vladimir Drozg (Maribor, 26. maj 2004), da bi osvetlil novejši razvojne trende, ki Maribora niso zaobšli.

Sociolog Andrej Fištravec je navedel najbolj odmevne mestne prireditve (npr. obrezovanje trte, flosarski bal), glede razvojnih vizij pa je menil, da "nekateri že izvedene lahko koga spravijo v zadrego" (prazno letališče ter avtobusna postaja). Arhitekt Andrej Šmid je nazorno predstavil arhitekturni razvoj mesta ter izpostavil klasične pristope in elemente, ki v novih časih potrebujejo dopolnitve, spremembe, prilagoditve ter pretehtane odločitve, da bi dobili novo kakovost mestnega prostora. Mirko Pak je opozoril na podobne trende po Evropi in tudi zunaj nje. Izpostavil je dilemo, kaj (če?) smo se iz njih

naučili in kako mestna oblast te izkušnje upošteva pri upravljanju mesta. Metka Sitar s Fakultete za gradbeništvo je navedla ekonomske mehanizme (cene bivanja in vzdrževanja stavb) v sosednjem Gradcu kot temelj "mestnosti". Vladimir Drozg je predstavil spremembe oskrbnih in bivalnih dejavnosti v mestu skozi čas ter socialno sestavo mesta, ki je odraz specifičnih zgodovinskih razmer. Dodal je tudi, da se mesto v novejšem času vendarle odpira tudi k reki, ne le s "festivalizacijo" površin, ampak tudi z okrepljeno povezavo obrežja z mestom.

Sledila je izjemno zanimiva razprava. Udeleženci so izjavili, da je medsektorska izmenjava izkušenj, mnenj in vizij izjemno koristna ter izrazili pričakovanje, da se bodo tovrstna srečanja (tokratno je bilo četrto) nadaljevala.

Mitja Bricelj

Predlagajte aktualno vsebino in kraj naslednjega večera ZGDS. Nove tematike, zanimivi večeri: že v oktobru 2004.

Slovenija - vodna učna pot Evrope

Takšna je bila uvodna in sklepna misel seminarja za učitelje geografije in biologije, katerim so se pridružili tudi predstavniki drugih strok (kemija, krajinska arhitektura). Organizirala ga je ZGDS ob svetovnem dnevu biotske raznovrstnosti (22. april) na OŠ Rodica. Seminar je v zgoščeni obliki udeležence seznanil z vlogo javnosti pri načrtovanju razvoja porečij in velikem pomenu učiteljev-mentorjev v tem procesu. Celovit geografski pristop (morfologija, hidrologija,

biologija) pri obravnavi voda, ki upošteva tudi družbene dejavnike, predpisuje tudi Vodna direktiva Evropske zveze. Slovenija se je dolžna vključiti v proces poročanja o stanju voda in načrtih za njegovo izboljšanje, javnost pa ima pri tem še posebej pomembno vlogo. Kako izobraziti javnost s temi vsebinami, jo dejavno ter odgovorno vključiti v ta proces? Izjemno pomembno je motivacijsko in strokovno delo učiteljev-mentorjev, saj je precej dela marsikje že opravljenega, potrebuje le še končno obliko in (morda) okrepljene medsektorske povezave.

Udeleženci so se seznanili s pomenom ekoremediacij (D. Vrhovšek), z načrtovanjem obvodnega sveta (M. Vahtar), z raziskovalnim delom mentorjev (I. Lipovšek), z geografskimi metodami pri interdisciplinarnem pristopu obravnave voda (A. Vovk Korže) ter z vlogo javnosti pri odločanju (M. Zupan). Vilma Vrtačnik Merčun je na terenu predstavila Učno pot ob Mlinščici (na voljo tudi kot knjižna izdaja OŠ Rodica). Novost predstavlja povezava gospodarstva s šolami in lokalnimi skupnostmi. Predstavnica gospodarske družbe (N. Hajdinjak) je učitelje seznanila z akcijo obnavljanja zapuščenih vodnjakov in z razpisom za izdelavo vodnih učnih poti (v letu 2004 si bodo štiri najboljše uvrščene šole razdelile milijon tolarjev).

Udeleženci seminarja so z anonimno anketo ocenili vsebino in izvedbo seminarja kot "zelo dobro". ZGDS bo zato že septembra 2004 pripravila njegovo nadaljevanje v porečju reke Reke. Obenem je ZGDS pričela tudi s pripravami na interdisciplinarni seminar "Slovenija - vodna učna pot Evrope", ki bo že decembra letos v Ljubljani.

Mitja Bricelj